

Adatok és tudnivalók Svédországról

Kiadta a Svéd Intézet

2000 márciusában

Osztályozás: AT 99 h Nc (Hungarian)

Általános adatok Svédországról

Földrajz és éghajlat

Svédország területe 450 000 km², melynek felét erdő borítja. Alig egytized része áll művelés alatt. A meglehetősen sík vidéken közel 100 000 tó található. Északnyugaton hosszú hegylánc nyúlik, amely eléri a 2111 méteres magasságot. A csipkézett tengerpart mentén ezernyi sziget található. Az Atlanti-óceán felől érkező Golf-áramlatnak köszönhetően Svédország éghajlata enyhébb, mint az ugyanilyen földrajzi szélességen fekvő más országoké. Fővárosa, Stockholm szinte ugyanazon a szélességi fokon fekszik mint Grönland déli része, júliusi középhőmérséklete azonban +18°C körül van. A téli átlaghőmérséklet valamivel fagypont alatt marad, a havazás pedig mérsékelt. Svédország messzi északi tájain hosszú és hideg a tél, a nyár pedig világos és hűvös. Júniusban és júliusban napi huszonegy órány keresztül tart a nappali világosság.

A nép

Svédország lakossága 8,9 millió fő, 85%-a az ország déli felében él. A népesség közel 85%-a a lutheránus svéd egyház tagja. A svéd a germán nyelvek közé tartozik.

A születések száma Svédországban – akárcsak más fejlett ipari országokban – alacsony. A várható élettartam igen magas – a férfiaké körülbelül 76, a nőké 82 év. A népességnövekedés több mint 40%-át a szomszédos skandináv országokból és más világrészekből érkezett bevándorlók adják. Észak-Svédországban két őshonos kisebbségi nemzetiség él: a lappok (számik) és az északkeleti országrész finn anyanyelvű lakossága.

Parlamentáris demokrácia

Svédország alkotmányos demokrácia, parlamentáris kormányzati rendszerrel. XVI. Károly Gusztáv királynak, mint államfőnek, manapság kizárólag ceremoniális jellegű feladatai vannak. Az országgyűlés egykamarás, tagjait négyéves időszakokra, arányos képviselőlet alapján, közvetlen választások útján választják. Svédországban általános választójog van érvényben, a szavazati jog korhatára 18 év. A részvételi arány az utolsó választás alkalmával 81%-os volt.

A svéd Szociáldemokrata Párt egyedül, vagy koalíciós partnerekkel 1932-től 1976-ig, majd 1982-től 1991-ig kormányzott, és 1994-től ismét ez a párt alakíthatott kormányt. A polgári pártok 1976-tól 1982-ig és 1991-től 1994-ig voltak hatalmon. Az 1998-as választásokat követően a Szociáldemokrata Párt alakított kisebbségi kormányt, miután a 349 parlamenti helyből 131-et szerzett meg.

A 10 minisztérium főként a kormány törvényjavaslatainak előkészítésével foglalkozik. A törvények végrehajtásáról mintegy 100 önálló központi államigazgatási szerv és 21 megyei közigazgatási hivatal gondoskodik. Minden megyének van egy általános választások útján megválasztott irányító testülete, amelynek joga van jövedelemadó kivételére és amely elsősorban a megye területéhez tartozó egészségügyi gondozásért felelős.

Svédországnak jelenleg 289 helyi önkormány-

zata van, mindegyik élén általános választással megválasztott képviselőtestület áll, amely jövedelemadót vet ki, és közszolgálati feladatokat (iskolaügy, gyermekek és idősek gondozása, közművek, lakásügy, kultúra, szabadidős tevékenység, stb.) lát el. Azok a bevándorlók, akik legalább három éve élnek Svédországban, a helyhatósági választásokon szavazhatnak, és megválaszthatók.

A parlamenti megbízottak (ombudsmanok) vizsgálják ki a gyanús hatalmi visszaéléseket. Más ombudsmanok figyelemmel kísérik a fogyasztói jogok érvényesülését, az etnikai és nemek közötti hátrányos megkülönböztetést, a sajtóéletét, a gyermekek, a fiatalok, valamint a fogyatékosok jogait. A nagyközönségnek és a médiumoknak betekintési joguk van az állami szervek dokumentumaiba.

Külpolitika és honvédelem

Svédország 1995 óta az Európai Unió tagja és aktívan részt vesz egy olyan jövőbeni Európa megteremtésében, amelyet demokrácia, szolidaritás és nyitottság jellemez. Az EU sor elnökségi posztja 2001-ben mérföldkővet jelent Svédország európai uniós munkájában.

Svédország katonai szövetségektől független ország, így ez alapján vesz részt aktívan egy új euro-atlanti biztonsági struktúra létrehozásában, amely minden európai országot magába foglalna, még Oroszországot is. A cél a kölcsönös bizalom növelése, és az Európában még megmaradt helyi és regionális konfliktusok megoldásához szükséges kedvezőbb feltételek kialakítása. Ebben a munkában központi jelentőségű Svédország elkötelezett szerepvállalása a Partnerség a békéért (PB) szervezetben és az Euro-atlanti partnerségi tanácsban.

A gyakorlatban Svédország katonai erővel segítette az UNPROFOR és az IFOR/SFOR tevékenységét a volt Jugoszlávia területén. A svéd részvétel az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezetben (EBESZ), és az Európa Tanácsban, valamint az ország megfigyelői státusza a Nyugat-európai Unióban (NYEU) szintén a biztonságosabb Európáért végzett munka állomásai.

Az 1990-es években Európában lezajlott drámai változások többek között ahhoz vezettek, hogy a svéd honvédelem alkalmazkodott korunk fenyegetéseinek és veszélyeinek. Javult a honvédelem azon képessége, mely lehetővé teszi az ország részvételét nemzetközi humanitárius és békefenntartó akciókban.

Regionális téren a skandináv országok hagyományos együttműködése kibővült a balti államokkal való egyre szorosabb kapcsolatkereséssel. A balti-tengeri együttműködés a svéd külpolitika alapkérdésévé vált. A cél ennek a régióknak Európa stabil és gazdaságilag sikeres részévé való fejlesztése. A balti államok széleskörű támogatásban részesülnek, különösen tekintettel ezen államok EU-tagságra való előkészítésére. Bilaterális együttműködési programokat is kidolgoztak Északnyugat-Oroszország,

Lengyelország, valamint más közép- és kelet-európai országok részére. Multilaterális téren regionális együttműködés folyik a Balti Tanácsban és a Barents Tanácsban.

Svédország tevékenyen vesz részt a Föld országainak globális együttműködésében. Az ENSZ-nek nyújtott hathatós támogatás az ország külpolitikájának egyik alapelve. Más fontos alapelvei az emberi jogok, a demokrácia és a törvényesség előmozdítása, a nemzetközi leszerelés és a környezetvédelem. Svédország sok más nemzetközi szervezetnek, így az OECD-nek és a Világbanknak is tagja. 1998-ban Svédország bruttó nemzeti jövedelmének közel 1%-át nemzetközi fejlesztési segélynyújtásra fordította.

Ipar és gazdaság

Századunk elején Svédország gazdasága túlnyomórészt mezőgazdaságra épült, ekkor Európa egyik legszegényebb országa volt. A nagy mennyiségű vasérc, fa- és vízkészletek, hozzáértő mérnökök és ügyes szakmunkások azonban lehetővé tették az ország gyors iparosítását, amely Svédországot modern jóléti állammá változtatta. A gazdasági növekedés különösen gyors volt a 70-es években, amikor az ipari export igen versenyképes volt. Az utóbbi húsz évben azonban az egy főre jutó svéd bruttó nemzeti termék az OECD-országok átlagszintje alá csökkent.

A 90-es évek elején Svédország a 30-as évek óta legmélyebb gazdasági visszaesésen ment keresztül. Egy átfogó válságprogramnak köszönhetően azonban a költségvetési deficitet sikerült 1998-ra 2,5%-os többletté alakítani.

Az infláció alacsony és stabil, a svéd korona 1992-ben történt leértékelése óta a munkahelyek száma nőtt, és az ipari termelés jelentősen bővült. Az exportorientált és szellemi tőkeigényes szektorok, mint például a távközlés és a gyógyszer-gyártás mutatták a legnagyobb növekedést. Az erőteljes exportnövekedés több mint 20%-kal bővítette Svédország világgiazi részesedését 1992 óta.

Az ipar továbbra is uralkodó szerepet vállal a svéd kivitelben. Ebből a faipari termékek 14%-kal, vegyipari termékek 10%-kal (ezen belül a gyógyszeripar 4%-kal), gyáripari termékek, gépek és berendezések 55%-kal részesedtek. A 20 legnagyobb ipari cég, mint az Astra Zeneca, az Electrolux, az Ericsson, a Pharmacia, a Volvo és az SCA, a svéd összkivitel mintegy felét adja.

Az ipari kutatásba és fejlesztésbe történő beruházás a világon az egyik legmagasabb. Svédországban az ipari szektor által kutatásra és fejlesztésre fordított összeg 80%-át húsz nagy vállalatcsoport állja.

Az olyan tőkeigényes szektorok, mint például a cellulózgyártás, papír- és fémipar hagyományosan a termelés nagy részét adják. Műszakilag bonyolultabb termékek, mint távközlési felszerelések, speciális gépek, gépjárművek és gyógyszerárúk azonban egyre jelentősebb szerepet játszanak.

Természeti források

Svédország túlfelül erdőkben, vízterekben, vasércben, urániumban és egyéb ásványi anyagokban

1 SEK (svéd korona) = 28.33 HUF (2000 márciusában)

bővelkedő ország, ám nincsenek jelentős kőolaj- és szénkészletei. A vasércbányák termelésének legnagyobb részét exportálják.

Svédország fenyves és lombos erdői jó összetételű nyersanyagot kínálnak a magasan fejlett fűrészáru-, cellulóz-, papír- és faipar üzemének. A világcsonk Svédország faipari termékei fontos szereplők. 1997-ben a faipar kivitele 91 milliárd svéd koronát tett ki.

Az olcsó víziergia igen fontos szerepet játszott Svédország iparának fejlődésében. Napjainkban az ország energiaellátásának 15%-át vízerőművek szolgáltatják, amelyek többsége a bővíző északi-svéd folyók mentén található. Az ország energiafogyasztásának több mint 40%-át a kőolajbehozatal, 7%-át pedig importált szén és kokszt fedezi. Svédország 12 atomerőműve biztosítja a teljes energia több mint 15%-át, vagy az elhasznált villamosenergia közel 50%-át. A további felhasznált energia biológiai fűtőanyagokból, tőzegtől, hulladék energiából, stb. származik.

A munkaerőpiac

Az ország munkaerője körülbelül 4,3 millió fő. A munkanélküliséget sok éven keresztül sikerült az erőteljesen fejlődő iparnak, a növekvő szolgáltató szektornak és az ambiciózus munkaerőpiaci politikának köszönhetően nemzetközi mércével mérve alacsony szinten tartani. Az 1990-ben megkezdődött gazdasági visszaesés következtében azonban a munkanélküliség aránya jelentősen fokozódott, és a nyílt munkanélküliség 1998-ban elérte a 6,5%-ot.

A törvényben megszabott átlagos munkahét 40 órás, mindenki minimum 5 hetes fizetett szabadságra jogosult. A munkaerő mintegy 22%-a – főként nők – részidőben dolgozik.

Az összes alkalmazott több mint 80%-a szakszervezeti tag. A központi szakszervezeti szövetségek a következők: a fizikai dolgozók országos szakszervezeti szövetsége az LO, a köztisztviselők szakszervezeti szövetsége a TCO, és a főként felsőfokú végzettségű szellemi dolgozókat tömörítő SACO. A munkaadói oldal legnagyobb szervezete, a Svéd Munkaadók Egyesülete (SAF), a különböző ágazati szervezetekbe tartozó magánkézben levő vállalatokat képviseli.

A munka világát – például a szolgálati védeltséget, a szakszervezeti bizalmi helyzetét, a munkahelyi környezetet, vagy a dolgozók be-

leszölési jogát a munkahelyen történő változtatásokba – törvények egész sora szabályozza.

Adók

Az általános forgalmi adó (áfa) a legtöbb árucikk és szolgáltatás esetében 6-25 %-os. A nyugdíjak, betegbiztosítás és egyéb szociális kedvezmények fedezésére a munkaadók 33%-os a munkavállalók pedig 7%-os járulékot fizetnek be. A munkahely kollektív szerződések alapján további kb. 7%-ot fizet nyugdíjjárulékként. A jövedelemadó helyi adóból és megyei adóból tevődik össze (ez jelenleg összesen kb. 31%). Ezen felül az éves jövedelem 213 100 koronát meghaladó részét egy 25%-os állami adó is terheli.

A szociális ellátás

Az egészségügyi ellátás és szociális gondoskodás a közszolgálati szektor feladatai közé tartozik, amelynek alapja a társadalombiztosítási rendszer. A fekvőbetegellátást és a járóbeteggondozást a 20 megyei közigazgatási hivatal, illetve Stockholm esetében a helyi önkormányzat irányítja. A szociális ellátás elsősorban az önkormányzatok feladata.

Az állami betegbiztosítás minden Svédországban lakó személyre kiterjed. Ha valaki beteg, vagy beteg gyermek gondozása végett otthon kell maradnia, adóköteles betegellátási juttatásban részesül, melynek összege a kieső jövedelem 80%-a. A betegnek az orvosi vizsgálatért és a receptre felírt gyógyszerekért meghatározott összeget kell fizetnie. Orvosi vizsgálatok vizitdíjaként évente legfeljebb 900 koronát, receptköteles gyógyszerekért pedig legfeljebb 1800 koronát kell fizetni. A kórházi kezelés költségeinek legnagyobb részét a megyei közigazgatás és a társadalombiztosítás fizeti.

1999-ben új fogorvosi szabályokat vezettek be. A cél elsősorban az alap- és a megelőző fogorvosi ellátás biztosítása. A beteg jelenleg az ellátást nyújtó orvos által megállapított árat fizeti, az állami támogatással csökkentve. A támogatás nagysága változó az ellátás típusától függően.

Gyermek születésekor a szülők tizenöt hónapos fizetett szabadságra jogosultak. Ezt megoszthatják egymás között és a tizenöt hónap bármikor kivethető a gyermek nyolc éves koráig. Legalább egy hónapot mindkét szülőnek ki kell vennie, ellenkező esetben ez az egy hónap elvész. A szülők a gyermek 16 éves koráig adómentes családi pótlékban is részesülnek, ez jövedelemtől

függetlenül mindenki számára azonos összeg. A 16 éves kora után tovább tanuló diák tanulmányi támogatást kap. Egyetemi vagy főiskolai tanulmányok folytatása esetén a támogatás legnagyobb része később visszafizetendő tanulmányi kölcsön. A helyi önkormányzat támogatott bölcsődei, óvodai és napközis ellátást is nyújt.

A munkahelyi balesetek kapcsán felmerülő valamennyi beteggondozási költséget a munkabaleseti biztosítás fedezi. A legtöbb svédországi munkavállalónak a szakszervezeten keresztül van munkanélküliségi biztosítása, az ilyen fedezettel nem rendelkező munkanélküliek pedig kisebb összegű állami járulékból részesülhetnek. A szakképzésre, átképzésre és védett foglalkoztatásra irányuló átfogó állami programok, valamint a más országokban való elhelyezkedés esetén járó költözködési hozzájárulás segíti a munkanélküliek visszailleszkedését a munkaerőpiacon. 1999-től fokozatosan új nyugdíjrendszer kerül bevezetésre. Mindenki, aki 65. életévét betöltötte jogosult általános öregségi nyugdíjra. Az ezt kiegészítő, jövedelemtől függő pótnyugdíjat az új nyugdíjrendszerben egy olyan általános nyugdíj váltja fel, amely alapjául az egész élet során kapott munkabérek, és egyéb juttatások szolgálnak, így lehetővé válik a táppénz vagy például a gyermekgondozási díj beszámítása is.

Oktatás

Valamennyi gyermek számára kilenc osztályos iskolai oktatás kötelező, választhatóan hat vagy hét éves kortól. A gyerekek mintegy 95%-a tanul tovább szakmai és elméleti tanterveket egyaránt kínáló középiskolákban. Az iskolák fenntartói az önkormányzatok. Az iskolai oktatás és a tankönyvek ingyenesek. Az önkormányzati felnőttoktatási rendszer lehetővé teszi a hiányos iskolázottságú felnőttek számára, hogy eljussanak ugyanarra a képzettségi szintre, mint a fiatalok.

A felsőfokú oktatás, amely szintén ingyenes, mintegy 40, többségében állami kézben lévő intézményben zajlik. Sokan kezdik 25 éves kor után felsőfokú tanulmányaikat, élve a munkahelyi tapasztalattal rendelkezőket megillető különleges felvételi előnyökkel. A hallgatók körülbelül fele nő. A felnőtt svéd lakosság több mint egynegyede rendelkezik felsőfokú végzettséggel.

Magánkézben levő, államilag támogatott felnőttoktatási egyesületek évente több mint 2,5 millió résztvevő számára szerveznek tanfolyamokat.

A Svéd Intézet (SI) állami intézet, amelyet abból a célból hoztak létre, hogy külföldön Svédországra vonatkozó tájékoztatást terjesszen. Sokféle, a svéd társadalom számos vonatkoztatását ismertető kiadványt jelentet meg, több nyelven.

Ez a tényismertető az SI tájékoztató szolgálatának része. Alaptájékoztatásként történő használata a forrás megjelölése esetén engedélyezett.

További felvilágosítás végett szíveskedjék kapcsolatba lépni az országában működő svéd nagykövetséggel vagy konzulátussal.

Svenska institutet

Box 7434, SE-103 91 Stockholm, Svédország
Hivatali cím: Sverigehuset (Sweden House) Hamngatan, Kungsträdgården, Stockholm
Tel. +46 8 789 20 00 Fax +46 8 207 248 E-post: order@si.se Internet: www.si.se

The Swedish
Institute